

Universal Xalqaro Ilmiy Jurnal

Jurnalning bosh sahifasi: <https://universaljurnal.uz>

Universal International Scientific Journal

e-ISSN: [3060-4540 \(online\)](https://doi.org/10.5281/zenodo.13733795)

Year: 2024 Issue: 1 Volume: 5

Published: 30.08.2024 <https://universaljurnal.uz>

International indexes

[GOOGLE SCHOLAR](#)
[CROSSREF \(OAK BAZA\)](#)
[ZENODO](#)
[OPEN AIRE](#)
[EUROPUB](#)
[RESEARCHGATE \(OAK BAZA\)](#)
[SJIF](#)

Yuldasheva Yulduz Muhammedovna

Qo'qon universiteti

Ta'lim muassasalarining

boshqaruvi yo'nalishi magistranti

Uzbekistan

TA'LIM JARAYONINI BOSHQARISH VA UNING SIFATINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim jarayonini boshqarish va uning sifatini oshirishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash keng yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: innovatsion, innovatsion texnologiya, interfaol metodlar, ta'lim jarayonini boshqarish va uning sifatini oshirishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash.

Abstract: In this article, the use of innovative technologies in managing the educational process and improving its quality is widely covered.

Key words: innovative, innovative technology, interactive methods, use of innovative technologies in managing the educational process and improving its quality.

Аннотация: В данной статье широко освещено использование инновационных технологий в управлении образовательным процессом и повышении его качества.

Ключевые слова: инновации, инновационные технологии, интерактивные методы, использование инновационных технологий в управлении образовательным процессом и повышении его качества.

Language: Uzbek

Citation: Yuldasheva , Y. (2024). USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN MANAGING THE EDUCATIONAL PROCESS AND IMPROVING ITS QUALITY. Universal International Scientific Journal, 1(5), 51–55. Retrieved from <https://universaljurnal.uz/index.php/jurnal/article/view/1090>

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13733795>

O‘zbekiston Respublikasida oliy ta’limni tizimli isloh qilishning ustuvor yo‘nalishlarini belgilash, zamonaviy bilim va yuksak ma’naviy-axloqiy fazilatlariga ega, mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga ko‘tarish, oliy ta’limni modernizasiya qilish, ilg‘or ta’lim texnologiyalariga asoslangan holda ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish va Oliy ta’lim muassasalarida ilmiy-tadqiqot ishlari natijadorligini oshirish, yoshlarni ilmiy faoliyatga keng jalb etish, ilm-fanning innovatsion infratuzilmasini shakllantirish O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risi”dagi 08.10.2019 yil PF-5847-sonli farmonida keltirilib o‘tilgan[1].

Ta’lim jarayonini boshqarish va uning sifatini oshirishda innovatsion texnologiyalarni qo‘llash juda muhim hisoblanadi. Innovatsion texnologiyalar ta’lim jarayonida o‘qituvchi va talaba faoliyatiga yangilik, o‘zgartirishlar kiritish bo‘lib, uni amalga oshirishda interfaol metodlardan foydalanishni taqozo etadi.

So‘ngi yillarda yurtimizning ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, madaniy sohalaridagi o‘zgarishlar ta’lim tizimini ham isloh qilishni taqozo etmoqda. Ta’limdagi innovatsion texnologiyalar o‘rganishni tartibga solish va uni to‘g‘ri yo‘nalishga yo‘naltirish imkonini beradi. Maqolada oliy ta’limda innovatsion talim texnologiyalaridan ya’ni interfaol metodlardan foydalanish keng yoritib o‘tilgan. Interfaol metodlar o‘quvchitalablarning bilimlarini yanada mustahkam egallanishiga, nutq madaniyatini oshirishga, savollarni to‘g‘ri tuzishiga, o‘z fikrini bayon etishga o‘rgatishi yoritib berilgan.

Innovatsion texnologiya – ta’lim samaradorligini oshiruvchi omillardan foydalanish, turli pedagogik jarayonlarni loyihalash va amalda qo‘llash orqali bilim egallashni takomillashtirish usullari. Uning asosiy maqsadi ta’lim jarayonida o‘qituvchi va bilim oluvchi faoliyatiga yangilik, o‘zgartirishlar kiritish bo‘lib, interfaol metodlardan foydalanishni taqozo etadi[2].

Innovatsion texnologiya –ta’lim samaradorligini oshiruvchi omillardan foydalanish, turli pedagogik jarayonlarni loyihalash va amalda qo‘llash orqali bilim egallashni takomillashtirish usullari.

Uning asosiy maqsadi ta’lim jarayonida o‘qituvchi va bilim oluvchi faoliyatiga yangilik, o‘zgartirishlar kiritish bo‘lib, interfaol metodlardan foydalanishni taqozo etadi. Interfaol usullar ta’lim jarayonida qatnashayotgan har bir bilim oluvchining faolligiga, erkin va mustaqil fikr yuritishga asoslanadi.

“Menejment” bo‘yicha qator darsliklar mualliflari hisoblangan M.SHarifxo‘jaev, YO.Abdullaev [3] larning fikricha boshqaruv – bu o‘zigahos yuksak san‘at va mahoratni talab qiluvchi tanlov, shu tanlov asosida qaror qabul qilish va uni bajarilishini nazorat qilishdir. Boshqaruv deganda ko‘rinib turibdiki, eng avvalo oqilona qaror qabul qilish to‘g‘risida fikr bildirilmoqda.

Menejment deganda ko‘z oldimizda korxonalar yoki tashkilot ichidagi xodimlarning ishini to‘g‘ri tashkil qilish va ularni boshqarish bilan bog‘liq jarayonlar gavdalanadi.

Ta’lim jarayonini boshqarishni takomillashtirish mexanizmlari juda muhim mavzudir. Ta’lim jarayonini takomillashtirish uchun qo‘shimcha imkoniyatlar va texnologiyalar, ta’lim tizimlarini mustaqil

o'zgartirish, o'quvchilarga ma'naviy, ma'naviy va jismoniy rivojlanishlarini ta'minlash kerak.

Ta'lim jarayonini boshqarishning eng oddiy va samarali usullaridan biri ta'lim boshqaruv tizimlarining (LMS) qo'llanilishi. Bu tizimlar o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi aloqalarni boshqarish, elektron darsliklar va vazifalarni taqdim etish, sinovlar va baholashlar o'tkazish, ma'lumotlar bazasini saqlash va boshqa funktsiyalarni bajarish imkoniyatini beradi.

Texnologiyalar (masalan, elektron darsliklar, interaktiv multimedia vositalari, veb-saytlar, ilovalar) yordamida ma'ruza-harakat dasturlarini ta'minlash. Bu texnologiyalar o'quvchilarga ma'lumotlarni oson tushunarli vaqtincha saqlash, ta'limning murakkab konseptlarini vizual ravishda tushunarli qilish, savollar va masalalar orqali o'quvchilarning tushunishini baholash va ko'nikmalarini oshirish imkoniyatini beradi.

O'qituvchilar o'quvchilarning o'zaro farqliliklarini, ma'lumotlarni oson o'rganish va tushunish darajasini uzaytirish uchun o'zaro farqliliklariga ega bo'lishi mumkin. Bu esa, o'quv jarayonini har bir o'quvchiga moslashtirish va ularga mutaxassislar hisoblanib, ularning o'zlashtirilgan ta'lim yo'nalishlarida rivojlanishini ta'minlaydi.

O'qituvchilar o'quvchilarning yangi bilimlarini va ko'nikmalarini oshirish uchun real vaqtli ta'limni samarali shakllanishi kerak. Bu esa, o'quvchilarning ma'lumotlarni amaliyotga qo'lda qilishlari va ularni o'rganishda qiziqishlarini oshirishga yordam beradi.

O'quv natijalarini baho qilish, o'quvchilarni o'rganish darajasini baholash va o'quv jarayonini doimiy ravishda monitoring qilish juda muhimdir. Bu esa, ta'limni sifatini

nazorat qilish, muammolar va muhim nuqsonlarni aniqlash va ularni bartaraf etishga yordam beradi.

O'quvchilar o'zlarining o'zlashtirilgan ta'lim yo'nalishlarida muvaffaqiyatga erishishlari uchun ko'mak ko'rsatish kerak. Bu esa, tashqi o'quv markazlaridan (masalan, o'quv markazlari, mentorlar yoki konferensiyalar) yoki texnologik ko'mak vositalaridan (masalan, ilovalar, veb-saytlar) foydalanish orqali.

Ta'lim sohasidagi innovatsion texnologiyalar doimiy ravishda rivojlanib, ularning turlari kengayib bormoqda. Innovatsion faoliyat sohasiga, ta'lim berishda axborot texnologiyalariga aloqador dolzarb muammolarning yechimini izlashga o'z vaqtida F.I.Peregudov munosib hissa qo'shdi[4].

Bugungi kunda pedagogika sohasida yangi ilmiy yo'nalish - pedagogik innovatsiya va ta'lim jarayonini yangilash g'oyalarining paydo bo'lishi natijasida o'qituvchining pedagogik faoliyatida ham yangi yo'nalish «O'qituvchining innovatsion faoliyati» tushunchasi paydo bo'ldi. «Innovatsion faoliyat» tushunchasini tahlil qilar ekanmiz: G.A.Mkritichyaning bu haqdagi fikri diqqatga sazovar: - «Pedagogik tajriba sinov faoliyatining 3 ta asosiy shaklini ajratish mumkin: xususiy tajriba, tajribasinov ishi, o'qituvchining innovatsion faoliyati. Pedagogik faoliyatda innovatsiyalar qancha ko'p bo'lsa, o'qituvchi xususiy eksperimentni shuncha yaxshi tushunadi»[5].

Ta'lim tizimi sifatini oshirishda innovatsion faoliyat hozirgi holati va rivojlanishini nazariy asoslari yoritilgan bo'lib, unda ta'lim tizimi sifatini oshirishning mohiyati, innovatsion faoliyatni tashkil etishning nazariy asoslari hamda axborot va kommunikasiya

texnologiyalari sohasida axborot-kommunikasiya texnologiya imkoniyatlaridan ta'lim jarayonida samarali foydalanish hozirgi holati va rivojlanishi bayon etilgan. Yuqorida keltirilgan fikrlardan xulosa shuki, natijalarining yo'nalganligi bo'yicha ta'lim tizimi sifatini oshirish ilmiy instrumentariy sifatidagi innovasiyalarga, innovatsion faoliyat va ta'lim tizimiga bo'linadi. Ta'lim sifatini oshirishda innovasiyalar to'plamining muhimligi darajasiga baho berish maqsadida shu tartibda ajratiladi.

Ta'lim jarayonini boshqarish va uning sifatini oshirishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash zamonaviy ta'lim tizimlarining asosiy yo'nalishlaridan biridir. Bu texnologiyalar ta'lim jarayonlarini avtomatlashtirish, o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasidagi muloqotni kuchaytirish, ta'lim sifatini yaxshilash va pedagogik samaradorlikni oshirishga yordam beradi.

1. Learning Management Systems (LMS):

- Misol: Moodle, Blackboard, Google Classroom.

- LMS tizimlari ta'lim jarayonini boshqarishda muhim ahamiyatga ega. Bu platformalar orqali o'qituvchilar o'quv materiallarini joylashtirishi, topshiriqlarni tekshirishi va baholash tizimini avtomatlashtirishi mumkin. Shuningdek, o'quvchilar kurslarni onlayn o'tish va o'z faoliyatini kuzatish imkoniga ega bo'ladi.

2. E-Learning va O'z-o'zini o'qitish Platformalari:

- Misol: Coursera, edX, Khan Academy.

- Elektron o'qitish platformalari o'quvchilarni masofadan turib o'qitish, ularga individual o'qish rejimida bilim berish imkoniyatini yaratadi. Bu texnologiyalar ta'lim

jarayonini shaxsga moslashtirish va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

3. Sun'iy Intellekt (AI) va Mashinani O'rganish (Machine Learning):

- Misol: IBM Watson Education, Knewton.

- Sun'iy intellekt texnologiyalari ta'lim jarayonini individualizatsiya qilishda va o'quvchilar uchun maxsus dasturlarni yaratishda qo'llaniladi. AI yordamida o'quvchilarning bilim darajasi aniqlanib, ularning ehtiyojlariga mos o'qitish strategiyalari ishlab chiqiladi.

4. Ta'limda Virtual va Augmented Reality (VR/AR):

- Misol: Google Expeditions, Oculus Education.

- VR va AR texnologiyalari o'quvchilarni virtual muhitga olib kirish orqali o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi. Bu texnologiyalar fanlar bo'yicha laboratoriya mashg'ulotlarini o'tkazish, sayohatlar tashkil etish va ko'rgazmali darslarni amalga oshirishda qo'llaniladi.

5. Gamifikatsiya (Gamification):

- Misol: Kahoot!, Duolingo.

- Ta'lim jarayoniga o'yin elementlarini kiritish orqali o'quvchilar motivatsiyasini oshirish, ularda musobaqalashish ruhini shakllantirish mumkin. Bu texnologiya ta'lim jarayonini interaktiv va qiziqarli qilishga yordam beradi.

6. Big Data va Data Analytics:

- Katta hajmdagi ta'lim ma'lumotlarini tahlil qilish ta'lim jarayonida individual yondashuvni takomillashtirish imkonini beradi. O'quvchilar faoliyatini kuzatib borish va tahlil qilish orqali ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga qaratilgan strategiyalar ishlab chiqiladi.

7. Bulutli Texnologiyalar (Cloud Computing):

- Misol: Google Drive, Microsoft OneDrive.

- Bulutli texnologiyalar o'quv materiallarini saqlash va ulardan masofadan turib foydalanish imkonini beradi. Bu esa ta'lim jarayonini qulay va moslashuvchan qiladi.

Innovatsion Texnologiyalarning Afzalliklari:

- Shaxsiylashtirilgan O'qitish: Har bir o'quvchiga mos ta'lim dasturini tuzish va ularning ehtiyojlariga moslashish imkoniyatini yaratadi.

- Samaradorlikni Oshirish: Ta'lim jarayonidagi rutinali ishlardan xalos qilib, o'qituvchilar va o'quvchilarga diqqatni asosiy vazifalarga qaratish imkonini beradi.

- Keng Muloqot Imkoniyatlari: Masofaviy ta'limda o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida doimiy aloqani ta'minlaydi.

- Ta'lim Sifatini Oshirish: Innovatsion yondashuvlar ta'lim jarayonini yanada interaktiv va samarali qiladi, bu esa ta'lim sifatini oshirishga olib keladi.

Xulosa qilib aytish mumkinki, innovatsion texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish uning boshqaruvini osonlashtiradi va ta'lim sifatini sezilarli darajada oshirishga yordam beradi. Bunday texnologiyalar yordamida ta'limning shaxsiylashtirilishi, samaradorlikning ortishi va kengroq ta'lim imkoniyatlari yaratiladi, bu esa o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada qiziqarli va interaktiv qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoev SH.M. "Tanqidiy tahlil, qat'iy tartibintizom va shaxsiy javobgarlik-har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak" T.: "O'zbekiston"-2017. 20-bet
2. <https://arxiv.uz/ru/documents/referatlar/pedagogik-psixologiya/ta-lim-jarayonini-boshqarish>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Qarori, 2019., 13 may, PQ 4312 son. "Экономика и социум" No9(88) 2021 www.iupr.ru 949
4. Перегудов Л.В., Саидов М.Х. Олий таълим менежменти ва иқтисодиёти: Ўқув қўлланма. - Т.: Молия, 2002. - 184 б.
5. F.U.Tursunov, SH.R.Baxriddinov "Oliy ta'lim muassasasida innovatsion jarayonlarni boshqarishda muammolar". Eurasian Journal Of Academic Research elektron jurnal. 2022 14- aprel. www.in-academy.uz